

„Hutnícký skanzen na Skalke vo Valaskej“

Z

**kalendárium
Hroneckého železiarskeho komplexu
a
Štátnych železiarní Podbrezová**

Prvé vydanie

Milan Štéc 2024

Mestá a osady ktoré sa stali súčasťou Hronekého železiarskeho komplexu

Nie všetky bane, huty a hámre boli v rovnakej väzbe na Hroneckú hutu so svojimi skujňovacími a vykúvacími hámrami, ktoré dala postaviť komora od základov ako nové (Hronec-Hruškovo, Chvatimeh 1,2, Piesok, Bystrá 1,2, Michalová, Jasenie 1,2, Sv. Jakub a Podbrezová, a po II. Sv. vojne ako štátne železiarne Podbrezová aj Mostáreň Brezno a Závadka nad Hronom. Ostatné prevádzky boli v súkromných rukách alebo v majetku eráru, nie však pod správou Hroneckej železiarne. Tam ich komora zaradila neskôr. Výnimkou je len osada Staré Hory, odkiaľ Hronec dovážal kvalitnú železnú rudu. Inak bane aj huta patrili mediarskemu podniku v správe komory. História ale hovorí o najstaršej lokalite baníctva a hutníctva, preto Staré Hory stoja na vrchole rodostromu železiarskeho priemyslu preživšieho v Hronci a Podbrezovej do 21. storočia.

1006, 1187 Staré Hory 1546

1357 Hronec 1580

1338 Tisovec 1611

1340 Ľubietová 1556

1496 Ponická Huta 1770

1340 Moštenica 1503, 1796

1350 Sirk 1730

1535 Jarabá 1730

1358 Vajsková 1791

1358 Lopej 1790

1255 Banská Bystrica-Hušťák, Kostiviarska 1723. 1783

1390 Sv. Jakub 1870

1424 Jasenie 1800

Michalová 1788

Chvatimeh 1, 2 1784, 1798

1906 Piesok 1789

1563. 1789 Bystrá 1, 2 1800

1892 Podbrezová 1840

1265 Brezno 1951

1611 Závadka 1953

Prvé ročenie - rok založenie osady, názov osady/mesta, druhé ročenie - rok začlenenia do Hroneckého železiarskeho komplexu alebo Štátnych železiarní. Farebné rozlíšenie umožňuje ľahšie vyhľadávanie konkrétnej železiarskej osady

Kelti

- 8000 pr. Kr. vývoj metalurgie v dobe bronzovej v Anatólii, Egypte, Grécku
2300 pr. Kr. stopy po ťažbe medenej rudy v Španej Doline, Piesky a Ponická Huta
2000 pr. Kr. začiatok doby železnej
1000 pr. Kr. výstavba prvých hradísk v údolí Hrona lužickou kultúrou
Hradiská Moštenica, Malachovský, Priechod, Baláže, Podkonice
600 pr. Kr. v stred. EU častejšie nálezy po ťažbe a spracovaní železných rúd
500 pr. Kr. príchod Keltov od juhozápadu do strednej Európy
400 pr. Kr. nález železiarskej dielne s taviacou pecou vo Zvolene
300 pr. Kr. kelti osídľujú údolie Hrona a vzniká púchovská kultúra

Samo 623 – 658

- 623 francúzskemu kupcovi sa pripisuje Slovánska národnosť iné pramene hovoria že Bol Kelt. Stal sa prvým panovníkom na území Slovenska po dobu 35 rokov.

Gejza 970 – 997

- 970 – 997 knieža Gejza usadil v okolí Starých Hôr baníkov z Českého kráľovstva
1006 vo vrchu Haliar (Staré Hory) nález bohatej rudy (meď, stiebro, limonit)

Štefan I. 997 – 1038

- 997 syn Gejzu, zakladateľ mnohoetnického uhorského kráľovstva

Kráľ Belo III. 1172 – 1196

- 1187 kráľ Belo III. Usadil časť vojska vracajúceho sa z tretej krížovej výpravy v okolí Ľubietovej, Seliec a Starých Hôr.

Ondrej II. 1205 – 1235

- 1209 Ondrej II. Usadil utečencov z Tirolska v okolí Banskej Bystrice.
1255 prvá písomná správa o existencii hradu Lupča
1284 založená osada Poniky
1300 v baniach Starohorsko-špaňodolinských sa uplatňuje Kutnohorské banské právo
1334 zmienka o osade Tisovec
1340 prvá zmienka o Ľubietovej
1340 založená osada na podkonickom území Gaza Mosthenicze (Moštenica)
1350 založenie banickej osady Sirk pod vrchom Železník
1357 prvá zmienka o osade Hronec
1379 privilégia mesta Ľubietová (Libeten)
1384 v Moštenici postavená čierna huta na spracovanie medenej rudy

Žigmund 1385 – 1437

- 1397 sídlo komorgrófa v Ľubietovej
1405 kráľ Žigmund prikázal obnoviť ťažbu v opustených baniach
Novým prospektorom v okolí Banskej Bystrice a Ľubietovej bez obmedzovania oprávnených ťažiarov a majiteľov banského práva
1404 Poniky mestečkom
1405 kráľ Žigmund daroval desiatok osady Hronicz breznianskej fare

- 1408 Banskobystrická meď „sohler kopper,, získala svoju značku
1424 osada Hronec pričlenená pod Ľupčianske panstvo ako Kisgáram
1424 Poniky patria pod Ľupčianske hradné panstvo
1438 železiareň v Tisovci je príslušenstvom hradného panstva Hajnačka
 1443 oblasť Starohorsko-špaňodolinská sa v stredoveku nazývala Strieborné vrchy

Ján Huňady 1446 – 1453

- 1452 kráľ Ladislav ho menoval dedičným županom Bystrickej župy v Sedmohradsku

Matej Korvín 1458 – 1490

- 1464 ťažba rúd v okolí Poník**
1470 Ľubietová je členom zväzku bankských miest
 1474 Ján Thurzo začal vo svojej šmelcovni pri Krakove scedzovaním oddeľovať od Starohorskej meďi striebro, tak ako to robili oveľa skôr Benáťčania
 1475 Ján Thurzo skupuje od ťažiarov bane v Španej Doline, Piesky a Starých Horách
 1480 banskobystrický ťažiar postavia v Starých Horách šmelcovaciu hutu

Plán siedmich členských bankských miest. Celkom vpravo podčiarknutá Ľubietová, Banská Bystrica, Kremnica, Banská Štiavnica, Banská Belá,

Vladislav II. 1490 – 1516

- 1490** osada Hronicz sa uvádza už len ako majer Ľupčianskeho panstva
1492 v Ponikách zriadená farnosť
- 1494 podpísaná zmluva medzi Jánom Thurzom a Jakubom Fuggerom o zriadení Obchodnej spoločnosti - Ungarischer Handel, neskôr premenovanú na Banskobystrický mediarsky obchod „ Neuschler Kupferhandel.,
- 1496 Turzovsko-Fugerovská spoločnosť dostala od panovníka povolenie na stavbu Hutí v B. Bystrici, Starých Horách, Balážoch, Tajove, Španej Doline, Harmanci Jelenci, Liptovských Revúcach, a Moštenici
- 1496 v Moštenici postavená sciedzacia pec na oddeľovanie striebra od medi
- 1496 v Ponickéj Huti zriadená bratská pokladnica
- 1496 postavili šmelcovaciu hutu v osade Jelenec (zanikla v r. 1546)
- 1500 Thurzovsko-Fugerovská spoločnosť dobudovala rozsiahly mediarsky podnik
- 1503** Moštenica – komorská osada s hutou na úpravu medenej rudy
- 1513** Lazar Rosetti nakreslil najstaršiu mapu Uhorska
- 1515 Karol V. zakázal Turzovsko-Fugerovskej spoločnosti vývoz medi do Benátok

Ludovít II. 1516 – 1526

- 1521 Ludovít II. povolil Thurzovcom rúbanie dreva pre medený podnik
- 1523 ustanovenie banských miest o trestaní Lutherovho učenia smrťou
- 1525 začiatok banského povstania (500 ozbrojených baníkov)
- 1526 baníci obsadili B. Bystricu no palatín Štefan Verbóczy povstanie potlačil
- 1526 prví evanjelický kazateľ Matej z Ľubietovej bol upálený

Ferdinand I. 1526 – 1564

1526

1535

pisomná zmienka o banskej činnosti pod Malým Gáplikom (Jarabá)

Maximilián 1564 – 1578

1546

1548

1553

1560

1565

1563

1564

1565

1565

1569

1570

1573

1573

1575

prenajaté bane v okolí Starých Hôr sa vrátili pôvodným súkr. Ťažiarom

kráľovna Mária odovzdala banské mestá bratovi Ferdinandovi I. Habsburgovi

Ostrihomský arcibiskup Mikuláš Oláh začal s rekatolizáciou banských miest

stavba záchytných hrablí na rieke Čierny Hron v Hronci

Maximilián II. Vydal lesný poriadok (Constitutio Maximiliána)

v Moštenici postavili pri medenej hute aj železnú

prenesenie taviacich pecí do novej hute v B.B. V Starých Horách zostali len dve

správa o starom hámri v Tisovci

najstaršia správa o starom hámri povyše Lopeja sa pripisuje rovnako Hroncu

ako správa „od Brezna nadol k hámru,,.

najstaršia mapa bane v Jarabej. Ťažilo sa tu zlato, striebro a železná ruda

pisomne doložená ťažba železnej rudy vo vrchu Železník

Maximilián II. Vydal banský poriadok, jeho slovenský preklad vydali v r. 1703

B. B. Mediarsky podnik sa stal jediným vlastníkom Starohorských baní

pre nerentabilitu sú medené bane v Starých Horách zatvorené

Rudolf 1576 - 1608

- 1580** **hámor a bane v Hronci v majetku vdovy Zimerpejlovej prevzal štát**
1583 ukončená činnosť Trojičnej šachty Haliar v Starých Horách
1584 **huta Hronicz v správe eráru**
1604 **huta v Hronci prosperuje**
1605 neúspešné obliehanie hradu Lupča bočkajovskými povstalcami
- 1618 založená uhliarska osada Motyčky (Motsczka) Nad Rybníka, Pri Rybníku, Horná a Dolná Pavlová, Poniže Sťurca

Matej II. 1608 - 1619

- 1620** **počiatky reformácie v Banskej Bystrici**
1621 začiatok razenia dedič. Štôlne Ferdinand v Podkanovej do r. 1957 trvala 336 r.
1632 **návrh komory prestavať v Hronci dúchačky na výrobu surového železa**
1647 jezuiti sa usadzujú v Banskej Bystrici (Newsol)
1662 **založená farnosť vo Valaskej spoločne aj s hámrom Hronicz**
1666 **Hronec vyrába 37 druhov výrobkov zo železa a 500 ton stupových papúč /ročne**
1670 hrad Lupča je po prezradení sprisahania je skonfiškovaný
1677 **huta v Hronci vyrabovaná povstalcami**
1685 **huta v Hronci s jednou slovenskou pecou s výrobou 1 500 v. c. /ročne**
1692 **v ľubietovskej železnej huti postavili prvú vysokú pec v Uhorsku**
1703 vojská F. Rákocziho II. Vyrabovali hutu v Starých Horách
1703 hrad Lupča vyrabovaný kurucmi až do r. 1708 do obsadenia kráľ. vojskom
1709 **huta v Hronci spustošená vojskom Rákoczim II.**
1710 **Huta Hronicz sa nachádza uprostred osady v žalostnom stave**
1710 v prevádzke obilný mlyn v Starých Horách
1710 založené uhliarske osady Jergali a Štubne
1712 **mesto B. Bystrica odpredala železný hámor v Tisovci komore**
1715 založená uhliarska osada Bukovec
1715 jezuiti stavajú v Banskej Bystrici kostol
1718 **hámor v Huštáku** **povyše B. Bystrice postavený Ponickým ťažiarstvom**
1723 **hámor v Huštáku prešiel do správy Hroneckého železiarskeho komplexu**
1730 **Jarabské bane s taviacou pecou a hámrom odkúpila komora**
1732 založený zájazdny hostinec na polhore (na polceste Brezno – Tisovec)

Cisárovná Mária Terézia 1740 – 1780

- 1740 zapálená prvá vysoká pec pri potoku Osrblianka neďaleko hute Hronicz
1743 zapálená druhá vysoká pec poniže osady Hronicz aj s vykúvacím hámrom
1743 prvá pec postavená v Hronci pre poruchu výmurovky zrušená
1748 spojenie štólne Ferdinand so štôľňou v Španej Doline
1750 založili Uhliarske bratstvo v Starohorskej doline
1751 v Hronci zriadené riaditeľstvo hutí Hronec a Tisovec
1754 v Tisovci zapálená prvá vysoká pec
1755 jezuiti stavajú v Motyčkách kostol ako súčasť kláštora
1756 **Hronecká železiareň Prispievala na cestu zo Sirku do Revúcej**
1756 **v tomto roku je zaznamenaná hlbinná banská činnosť v okolí Hronca**
1760 prvá zmienka o drevorubačskej osade Sihla
1762 v Sihlej postavila komora skláreň na výrobu laboratórneho skla
1763 v zlatej knihe banickej sa uvádzajú dve dúchačky a vys. Pec v Hronci
1763 komornogrófstvo zamestnáva v baniach, hutách a mincovni 11 409 duší, z toho 100 v Hronci a 23 v Tisovci
1766 osada Ponická Huta založená pri železiarskej huti
1768 od tohto roku sa v Starých Horách, Moštenici a Hronci 2x ročne schádzala Kráľovská banská komora a súdila priestupky osadníkov
1769 Mária Terézia vydala Lesný poriadok v r. 1770 aj v slovenskom preklade
1769 rozšírená železiareň v Tisovci
1772 zameranie Tisovskej huty
1772 v Starých Horách postavená nová medená huta a v r.1820 postavili vysokú pec
1773 Mária Terézia zrušila rád jezuitov
1776 zriadená jednotriedna škola v Hronci
1777 v Starých Horách na dolnom konci postavená komorská vodná píla
1779 ťažba medenej rudy v Ľubietovej končí pre vyčerpanie ložísk

Jozef II. 1780 – 1790

- 1780 C. K. sklená huta v Sihle postavená namiesto Novej Bane (nedostatok dreva)
1782 **vysoká pec v Hronci prestavaná na štajerskú**
1783 **postavený hámor v Kostiviarskej powyše B. Bystrice Ľubietovským ťažiarstvom**
1783 **vysoká pec v Tisovci prestavaná na štajerskú**

- 1784 v Tisovci zriadená bratská pokladnica
- 1784 postavený prvý vykúvací hámor vo Chvatimechu
- 1784 postavený prvý (skujňovací) hámor poniže Hronca vo Chvatimechu
- 1785 vysoká pec v Hronci prestavaná na liatinu vysoká len 6 m s okrúhrou podstavovou a otvorenou hrud'ou
- 1785 zrušenie nevoľníctva v Uhorsku (1781 v Čechách)**
- 1785 zriadenie poštovej stanice v Starých Horách
- 1785 podrobný plán dúchačky v Hronci od F. A. Marchera
- 1785 stavba kychtového výťahu
- 1787 ukončené prvé (Tereziánske) vojenské mapovanie začaté v r. 1764
- 1787 počas sčítania ľudu osada Bystrá ešte neexistovala
- 1787 Brezno osídľuje oravskými poddanými osadu Polhora**
- 1788 komorská osada Michalová s vysokou pecou poniže Polhory**
- 1788 v Bystrej postavený železný hámor s osadou uhliarov a kováčov
- 1788 v Tisovci stavba kychtového výťahu a vys. Pec s kruhovou podstavou**
- 1788 R. k. kostol v Hronci drevený a zriadená farnosť**
- 1789 v Bystrej komora povolila postaviť mlyn na Ľupčianskych pozemkoch
- 1789 postavená pec č.2 na mieste cánového hámra poniže Hronca
- 1789 komora dala postaviť v Bystrej druhý, horný hámor
- 1789 začiatok výstavby hámra v Piesku
- 1790 Piesocký hámor už v prevádzke**
- 1790 Ľubietovské ťažiarstvo postavilo v lokalite Vajsková železný hámor**
- 1790 Ľubietovskú hutu spolu s vajskovským hámrom odkúpil erár**
- 1790 postavený erárny hámor na Vajskovskom potoku v Lopeji
- 1790 založená huta bansko-bystrickými ťažiarimi v Troch Vodách**
- 1795 výstavba vykúvacieho hámra na ťahanie železa powyše Hronca**
- 1796 uprostred osady Moštenica postavený železný hámor**
- 1796 z Hronca prenesená výroba obutia stúp aj s dúchačkami do Moštenice
- 1796 začiatok pravidelnej výroby ocele v Hronci

František 1792 – 1835

- 1792 Ľubietovský hámor v Kostiviarskej predaný Ponickéj ťažiarскеj spoločnosti
- 1792 v Hronci zriadená jednotriedna škola
- 1792 Hroneckému komplexu patrili štôlne Klementína, Horné Písmo, Dolné Písmo a šachty Trojičná a František v bani pri osade Sirk
- 1793 otvorené železné bane v Červenej jame pre hutu Tri Vody
- 1796 v moštenici pracovali pri hámri aj skujňovacie vyhne
- 1797 prestavená vysoká pec č.1 poniže Hronca
- 1798 začala výstavba druhého (cánového) hámra nazývaného Nový Chvatimech
- 1799 v Tisovci zvýšenie výkonu z 21 na 39 až 62 v. c. / deň, ešte staré mechy**

- 1799 osadu v Bystrej tvorilo okrem erárnych objektov 15 zrubových domov
 1799 – 1800 postavený hámor v Jasení na kovanie hotových výrobkov z kujného železa
 1802 v Sihlej rozšírili výrobu tak zv. fľaškového skla
 1804 v Richtárovej začali hĺbit vetráciu šachtu Thereza hlbokú 93,5 m
 1804 Starohorský drevorubači odišli pracovať do Vajskovej
 1804 v Moštenici pracovali aj dve odlievacie pece
 1804 **po zapálení vysokej pece č. 2. v Hronci, hutu v jarabej zrušili**
 1808 oba hámre v osade Bystrá vyrobili 708 ton kujného železa
 1809 výroba v Bystrej poklesla na 573 Ton / ročne
 1811 Nový Chvatimech oceľový a skuhňovací hámor prestavali na cánový
 1813 hámor povyššie Hronca prestavaný na ťaháreň drôtu (drotáreň)
 1815 v Hronci postavená valcovňa plechov, prvá v Uhorsku
 1815 **j. Dekrét začal zalesňovať lesy medzi Starými Horami a Tureckou**
 1815 Starohorská huta spotrebovala 92 300 m uhlia a 520 siah rošt. dreva ročne
 1815 **je prestavaný hámor v Gemerskej Pile poniže Tisovca**
 1818 osada Bystrá sa nazýva K. k. Eisenhandlug zu Bistra
 1821 **inštalovaný komorský lekár v Tisovci**
 1821 ťaháreň drôtu povyššie Hronca prestavaná na valcovňu tyčového železa
 1824 v osade Bystrá pribudla brusiareň
 1823 požiarom zničená sklárska huta v Sihlej
 1829 v Moštenici pristavaný horný aj dolný hámor
 1833 v Novom Chvatimechu pristavili dve frišovacie pece a jeden buchar
 1833 Kráľovská privilegovaná sklená fabrika v Sihlej opäť v činnosti

František V. 1835 - 1848

- 1836 Bystrá má registrovaných 196 obyvateľov
 1837 v Štiavnických Baniach prvá strojná výroba oceľových lán na svete
 1837 zavedenie ohrevu vetra na peci č. 1 v Calderskom ohrievači vyr. v Hronci
 1839 **v Hronci zavedenie Comté vyhní s ohrevom vetra**
 1839 z celkovej rozlohy lesov Starohorskej doliny zostalo len 1% vhodné na rúbanie
 1839 **plánovaná výstavba pudlovne pod Brezovou Horou v katastri osady Lopej**
 1839 v Novom Chvatimechu postavili prvú pudlovacu pec v Uhrách a Comté vyhne
 1839 komisia určila budúcu polohu novej pudlovne - filiálky Hroneckého komplexu
 1840 vyhne v Moštenici prestavané na Comté pece
 1840 začiatok výstavby veľkej pudlovne a valcovne pod Brezovou Horou
 1840 v Hronci ohrev vetra zavedený aj na peci č.2
 1841 v starohorskej medenej huti postavili druhú vysokú pec
 1843 v Sihlej po požiari rozšírenie výroby o tabuľové (okenné) sklo
 1845 R. k. kostol postavila komora v Hámri-Tisovec v meste stál evanielický

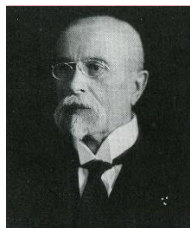

František Jozef 1848 – 1916

- 1848** **revolúcia v Rakúsko – uhorskej monarchii**
- 1848** **zrušenie poddanstva v monarchii**
- 1848 piesocký hámor prestavaný na valcovňu a pudlovňu
- 1850** **medené bane v Ľubietovej zatvorené**
- 1850** **v Hronci sídli komorský lekár pre obvod hutí a hámrov**
- 1850 v Jakube na potoku Bystrica komora stavia valcovňu prenesenú z Hronca
- 1851 v piesockej valcovni vyrobili 112 ton výrobkov
- 1853** **spustenie Pavého krídla pudlovne Pod Brezovou Horou**
- 1854** **Pod Brezovou Horou začala výroba železničných koľajníc**
- 1855** **pudlovňa stavebne dokončená**
- 1855 v Tisovci nová pilierová pec aj s odlievacou halou a kychtovým výt'ahom
- 1856** **v Tisovci postavené šachtové pražiacie pece**
- 1856 hámor v Jasení prestavaný na 3 comté vyhne a 4 kladivá na vodný pohon
- 1857 – 1862 výstavba novej parostrojnej hute a komorhofu prefekta železiarní v Hronci
- 1858 ukončené druhé (Františkovo) vojenské mapovanie
- 1858 v Novom Chvatimechu sú v prevádzke dve pudlovacie pece
- 1858 vrcholí výroba koľajníc a nasledujúci rok ich výroba pre znižujúci odbyt klesá
- 1859 v Piesku postavili pudlovaciu pec na drevoplyn
- 1859 v hámri Vajsková postavili jednu pudlovaciu a jednu zváraciu pec
- 1859 v Moštenici postavená pudlovacia pec
- 1860 v Piesku postavili nový hámor, 2 pudlovacie a 2 zváracie pece
- 1860 zavedený náhradný program výroby profilovej ocele v univerzálnej valcovni
- 1860 pravdepodobné zrušenie valcovne povyše Hronca v Hruškove
- 1860 v Jasení postavili dve pudlovacie a dve zváracie pece
- 1861 predhradie hradu Lupča vyhorelo
- 1862 parný pohon dúchadiel pre nové pece škótskeho typu (Hronec, Tisovevec).
- 1863** **pre nedostatok vody Nová maša stála**
- 1864 dve nové stĺpové pece škótskeho typu zapálené
- 1864 v Piesku postavili kombinovanú pec na drevoplyn
- 1867 dolný hámor v Bystrej vyhorel
- 1868** **liatinový ohrievač vetra a kychtový kužel'. uzáver od Kerpelyho**
- 1868 v Moštenici dve pudlovacie pece a 6 vyhní Comté
- 1869 - 1873 v Tisovci postavená pec č.2 škótskeho typu s parným dúchadlom
- 1870 piesocká valcoveň je špecializovaná na výrobu banských koľajníc a klinec
- 1870 v hámri Vajsková pribudla Comté vyhňa a valcovacia trať
- 1870 v Moštenici dvojitá pudlovacia pec a zváracia pec s dvomi pármí kladív
- 1870 v Moštenici v prevádzke len jeden hámor s pudlovacími pecami
- 1870 – 1885 Nový Chvatimech prestavaný na valcovňu jemných plechov
- 1872 pudlovacie pece v Podbrezovej prechádzajú na drevoplyn
- 1872 Podbrezová získava telegraf
- 1873** **v Tisovci prestavba pece na väčší objem**

- 1873 hámor Starý Chvatimech odstavený a prestavaný na 5 fabrických bytov
- 1873 železiareň v Moštenici odstavená**
- 1873 vysoká pec v Ponickéj Hute odstavená**
- 1873 hrad Lupča po požiari opravený a prestavaný na štátny sirotinec
- 1874 hámor v Huštáku zrušený
- 1874 hámor v Kostiviarskej zrušený**
- 1874 v Tisovci post. lapač kychtových plynov, ohrievač vetra a valcové dúchadlá
- 1875 postavená železnica Jasenské – Tisovec**
- 1875 v Podbrezovej dokončené aj pravé krídlo pudlovne s výrobou kotlových plechov
- 1876 strata mestských privilégii Ľubietovej**
- 1877 v Hronci skúšky s bessemerovaním**
- 1878 v Hronci postavená malá bessemerova huť
- 1878 železiareň v Moštenici zrušená**
- 1879 Starohorská huta ukončila svoju výrobu. Zbúrali ju v r. 1912
- 1879 v Podbrezovej postavená prvá SM regeneračná taviaca pec
- 1879 postavená fabrická úzkorozchodná železnička Hronec – Podbrezová
- 1879 zrušenie bessemerovej oceliarne v Hronci a jej presunenie do Diosgióru
- 1881 začiatok prestavby štátnych železiarní v Podbrezovej
- 1881 valcovňa v Jakube odstavená
- 1881 stredný hámor v Jasení prestavaný na skláreň neskôr na pílu
- 1881 horný hámor v Bystrej odstavený
- 1881 v Tisovci ohrievače vetra Whittwel 3 ks s ohrevom 450 – 500 o C.
- 1882 v Tisovci montáž Parryho zvonu pre uzáver kychty ?**
- 1882 vysoké pece v Hronci odstavené**
- 1883 vysoké pece v Hronci zbúrané**
- 1883 Trojičná šachta v Haliari ukončila ťažobnú činnosť
- 1883 v Podbrezovej zavedená výroba bezšvíkových oceľových rúr Mannesmann
- 1884 dokončená železničná trať B. Bystrica – Podbrezová
- 1885 dokončená prestavba železiarní v Podbrezovej a začiatok výroby rúr
- 1885 z Hronca do Podbrezovej je prenesený závodný úrad
- 1886 Brezová (Podbrezová) je premenovaná na Zoliombrezó
- 1886 pre nerentabilitu hámor Vajsková zrušili
- 1888 zatvorenie starohorských a špaňodolinských baní pre nerentabilitu
- 1896 produkcia Ľubietovskej vysokej pece 5 600 T ročne**
- 1867 postavená zlievareň s kapacitou 1 680 T liatiny ročne
- 1867 dolný hámor v Bystrej vyhorel
- 1879 Starohorská huta ukončila svoju výrobu. Zbúrali ju v r. 1912
- 1881 pravdepodobne odstavenie horného hámra v Bystrej
- 1888 zatvorenie starohorských a špaňodolinských baní pre nerentabilitu
- 1898 výstavba lanovky Železník – Tisovec dokončenej v r. 1902**
- 1890 bane v Jarabej opustené**
- 1890 zapálená druhá SM taviaca pec v Podbrezovej
- 1892 osada Zoliombrezó má vlastný kostol a elektrické osvetlenie domov
- 1893 v Bystrej žilo 224 osadníkov
- 1894 závod Chvatimeh vyrobil 1491 ton jemných plechov najmä pre lisovňu Hronec
- 1895 v Podbrezovej začali vyrábať nedostatkovú kremíkovú oceľ
- 1895 dokončená ozubnicová ťeleznica Podbrezová – Brezno – Tisovec
- 1897 zapálená tretia SM taviaca pec v Podbrezovej
- 1897 v sklárskej osade Sihla lesné riaditeľstvo zriadilo sklad potravín (konzum)
- 1897 novým nájomcom sklenej hute v Sihlej sa stal Jozef Rimeg do r. 1907

- 1898 v Ľubietovej výroba len 1 583 T sur. železa a 669 T liatiny ročne
- 1899 začala razba šachty Dionýz z úrovne Peter Písmo na úroveň František Jozef
- 1899 v štátnych baniach Železník zriadená bratská pokladnica
- 1900 pred štôľňou František Jozef postavili pražiacu pec
- 1900 začala výstavba vodného privádzača pre HC Piesok v Bystrej
- 1902 v Tisovci postavená nová lejárň , v železiarni pracuje 100 robotníkov
- 1902 v Lopeji postavená vodná elektrárň pre oceliarenú a valcovňu v Podbrezovej
- 1902 lanovka zo Sirku do Tisovca v dĺžke 15 km spustená do prevádzky
- 1902 hronecká smaltovňa predaná firme Bartolomus Plzeň za 0,7 mil. korún
- 1902 – 1904 výstavba Henriho závodu v Piesku
- 1903 v prevádzke len pec č.2
- 1903 v Tisovci postavené ďalšie 3 ohrievače vetra typu Whittwel a dva parné stroje
- 1903 – 1910 výstavba piesockej hydrocentrály
- 1905 v bani Železník pri osade Sirk sa začali používať elektrické vrtačky
- 1907 po požari Chvatimechu prestavba na Karlov závod s turbínovým pohonom
- 1909 Vajskovú od eráru odkúpil Démuth a postavil závod na výrobu antimónu
- 1909 vysoká pec v Ľubietovej zrušená
- 1910 postavením SM oceliarne č. 2 definitívne končí v Podbrezovej výroba kujného železa a začína výroba ocele. Pudlovacie pece sú zbúrané
- 1914 v Sirku zavedené pneumatické vrtačky s kompresorovými stanicami
- 1917 v štátnych baniach Železník zavedená elektrická doprava vozíkov
- 1917 v Piesku spustená do prevádzky kyslíkáreň

Tomáš Garrigue Masaryk 1918 – 1935

- 1918 v štátnych baniach Železník pracovalo 146 robotníkov
- 1918 v štátnych baniach vyťažili 30 tisíc ton rudy
- 1919 bane v Železníku sa stávajú súčasťou úč. spol. Železiarne Podbrezová
- 1919 Podbrezovú prevzal pod svoju správu štát spolu s Tisovcom, železné bane Rožňava, Štítnik a Železník, neskôr aj smaltovňu v Hronci
- 1920 v Podbrezovej zapálili jednu SM taviacu pec zo siedmich
- 1920 hronecká smaltovňa odkúpená od fi. Bartolomus za 1,7 mil. korún
- 1920 v Tisovci pec č. 1 (pilierová) zrušená
- 1921 v Československu uzákonené závodné výbory
- 1922 závodný výbor zložený z robotníkov založený aj v Podbrezovej
- 1922 počas krízy je podaný návrh na zatvorenie štátnych železiarní Podbrezová
- 1924 – 1928 zo 7 SM pecí v Podbrezovej pracujú len 4 pece
- 1925 je zrušená stará tupožvarovacia rúroveň, na jej mieste stavajú novú profilovú valcovňu (Nová jemná).
- 1925 Podbrezovské železiarne robia prieskum hnedého uhlia v katastri Podkoníc
- 1930 v Piesku zavedená výroba kovového nábytku pre nemocnice a kasárne
- 1932 v Tisovci prestavba a zväčšenie vysokej pece pre odstávku až do r. 1935
- 1933 v Piesku odstavená stará univerzálna valcovň

Edvard Beneš 1935 – 1948

- 1935** vo Chvatimechu definitívne končí výroba jemných plechov
1936 v Piesku postavený solivar a obrábacia dielňa pre Zbrojovku Brno
1938 Štátne železiarne začlenené pod Brneskú zbrojovku do r. 1940

Jozef Tiso 1939 - 1945

- 1941** železiarne kúpil koncern Herman Göring werke Berlín za 70. mil. korún
1941 v železiarniach Podbrezová pracuje spolu 3 725 robotníkov a 419 úradníkov
1941 v Hronci zrušená výroba smaltovaného riadu a sporokrbov
1942 v Hronci sa odlievajú súčiastky pre zbrojný priemysel Nemecka
1942 v Tisovci prestavba pece na objem 242 m²
1943 v Podbrezovej postavená 3T elektrická oblúková pec na odlievanie oceľoliatiny
1943 v Podbrezovej v činnosti tri 35 tonové a dve 25 tonové SM taviace pece
1943 štátne bane Železník zamestnávali 240 robotníkov
1944 výroba upravená pre potreby SNP
1945 obnova závodu po oslobodení stála 31 mil. Kčs
1945 v Tisovci poškodený parný stroj až do r. 1947
1945 na štátne bane a Rimamuránskej spoločnosti dosadená národná správa
1946 vzniká národný podnik Železorudné bane Rožňava
1946 náklady na opravu železiarní po vojne stúpili na 75 mil. Kčs
1946 štátne železiarne premenované na Národný podnik Stredoslovenské železiarne
1947 náklady na obnovu stúpili na 95 mil. Kčs
1947 v Tisovci je zapálená vysoká pec po rekonštrukcii
1947 postavené žeriavové šrotové pole v Podbrezovej
1949 Stredoslovenské železiarne premenované na Švermové železiarne
1950 na zámku Slovenská Ľupča zriadená učňovská škola ŠŽ Podbrezová
1951 prestavba oceliarne č. 2. a 40 tonovej SM taviacej pece č.1.

Klement Gottwald 1948 – 1953

- 1948 postavená nová generátorová stanica v Podbrezovej
- 1952 v Železníku začala modernizácia bane
- 1953 zruš. lanovky Sirk – Likier, Sirk – Tisovec, postavená nová Sirk – Lubeník
- 1953 fabrika v Piesku sa osamostatňuje a výroba sa orientuje na strojársku výrobu
- 1954 v Podbrezovej je zapálená 40. tonová SM pec č.5.

Antonín Zápotocký 1953 – 1957

- 1954 prestavba pece na tenkostennú s objemom 325 m³
- 1955 v Sirku postavili nové pražiacie pece a staré zbúrali
- 1955 v bani Železník pracovalo 1 274 zamestnancov
- 1955 podniková úzkorozchodná trať dosiahla 36 km. Do Hronca je zrušená

Antonín Novotný 1957 – 1968

- 1958 zapálená 40 tonová SM pec č.2.
- 1958 začiatok výroby zvaraných rúr veľkých priemerov
- 1959 zrušená SM pec č.4. aj odlievacie pole
- 1960 dokončená elektrická oblúčková pec A
- 1967 výstavba metalurgického závodu v Hronci ako súčasť koncernu SP
- 1961 dokončená elektrická oblúčková pec B
- 1962 Strojáreň Piesok špecializovaná na výrobu tvárniacich strojov
- 1962 Hronec premenovaný na Metalurgický závod a včlenený do SP
- 1963 postavený sklad vykurovacích olejov

- 1964 **samostatný závod Železník bol pričlenený k bani Nižná Slaná**
 1965 vybudované šrotové pole v Štiavničke
 1965 **po zapálení vys. pece v Košiciach vysoká pec v Tisovci zrušená.**
 1965 **ťažba rudy v Železníku zastavená**
 1966 Strojárne Piesok člen trustu VHJ a vzniká Koncern TST Strojárne Piesok
 1967 postavená stripovacia hala v Podbrezovej
 1967 zapálená SM pec č.3. systém März – Vítkovice
 1967 modernizácia rúrovne – valcovne bezšvíkových rúr
 1968 zapálená SM pec č.2. systém März – Vítkovice

Ludvík Svoboda 1968 – 1975

- 1968 **začiatok výstavby Nového závodu ŠŽ Podbrezová za 2, 684 mil. Kčs**
 1969 výstavba novej remízy lokomotív na mieste bývalej hate.
 1970 spustená linka oblukárne
 1971 zavedenie zemného plynu, zrušené hnedouhoľné generátory
 1972 spustenie VT 1 na výrobu ťahaných rúr s priemerom 4 – 30 mm
 1972 Strojárne Piesok prechádza čiastočnou rekonštrukciou
 1974 začiatok výroby novej valcovne rúr s pretlačovacou stolicou
 1974 jesenná povodeň na rieke Hron. Hladina stúpla až o 4 m.

Gustáv Husák 1975 – 1989

- 1976 **začiatok prestavby Metalurgického závodu v Hronci**
 1977 začiatok výstavby VT 2 Nový závod
 1978 zrušená trať malý Mannesmann v starej rúrovni
 1978 zrušená plechotrať s Lauthovým triom
 1979 **dokončenie výstavby Nového závodu – spustenie pretlačovne a VT 2**
 1980 Búranie valcovne plechov a výstavba nového kontilátia
 1982 spustenie nového kontilátia (ZPO)
 1983 **ukončená prestavba Metalurgického závodu v Hronci**
 1984 ukončená parná trakcia na podnikovej železnici
 1984 úzkorozchodná podniková železnička zrušená
 1986 začali prípravy na výstavbu novej elektrooceliarne
 1986 **začiatok výstavby novej elektrooceliarne**

Václav Havel 1989 – 1992

- 1989 železiarne podbrezová Národný podnik sa stávajú štátnym podnikom
- 1990 **po privatizácii zaniká N. P. Strojárne Piesok a výroba upadá**
- 1990 dokončené stredné odborné učilište v Lopeji
- 1990 zrušená Nová jemná valcoveň rebierkovej, betonárskej ocele
- 1990 **dokončenie výstavby novej elektrooceliarne v Podbrezovej**
- 1990 búranie starej rúrovne a Novej jemnej
- 1990 búranie starej elektrooceliarne po 32 rokoch prevádzky
- 1991 federálna vláda schválila kupónovú privatizáciu na odpredaj štátneho majetku. Išlo o transformáciu štát. podnikov na akciové spoločnosti (opak znárodnenia). Hodnota fabrik bola prevedená na tisícbodové kupóny, kupónovú knižku dostal každý plnoletý občan ČSSR v hodnote 1000 bodov.
- 1991 **zlieváreň Hronec š. p. (po privatizácii Štátny podnik)**
- 1992 privatizačným procesom sa stávajú Švermове železiarne Podbrezová akc. spol.
- 1992 začala montáž elektrickej oblúkovej pece talianskej výroby
- 1992 v Podbrezovej po 113 rokoch ukončená výroba ocele v SM peciach

Michal Kováč 1993 – 1998

- 1993 začiatok prevádzky 80 tonovej elektrickej oblúkovej pece
- 1993 **rozpad ČSSR a vznik Slovenskej republiky**
- 1993 **založenie medzinárodnej obchodnej spoločnosti PIPEX**
- 1993 starú kyslíkáreň nahradila nová prevádzka výroby kyslíka a dusíka
- 1994 **odkúpenie akcií od invest. fondov. Nové predstavenstvo prevzalo vedenie fabriky. Nastáva revitalizácia spoločnosti a nový model riadenia**
- 1994 v Podbrezovej vyvalcovaná za tepla prvá bezšvíková štvorcová rúra
- 1995 od prechodu na trhové hospodárstvo dosiahla Podbrezová konečne zisk;
- 1996 **ŽP sa stala 50% vlastníkom Ťažírny trub Svinov býval. Koncernu Vítkovice**
- 1998

Rudolf Schuster 1999 – 2004

- 1999 zrušená úzkorozchodná podniková trať po zrušení SM oceliarne.
1999 Podbrezová sa stala významným výrobcom bezšvíkových rúr v Európe
1999 strojáreň Piesok upadá a prechádza do konkurzu
1999 v Tažírnoch trub Svinov počas krízy je výroba zastavená
1999 do nísteja el. oblúk. Pece inštalovaný DPP systém premiešavania tekutej
Ocele inertným plynom
1999 archeo. výskum Hrádok pri Hornej Lehote z obdobia 6. až 5. st. pr. Kr.
2003 začiatok opráv hradu Lupča v majetku ŽP, strecha a Gizelin dom

Ivan Gašparovič 2004 – 2014

- 2005 obnova hospodárskeho krídla hradu Lupča
2007 obnova horného hradu-východ s kaplnkou a delovou baštou
2008 ZHL Plus a. s. v Hronci
2009 odliata replika zvona z r. 1657 v cérskej spoločnosti ZĎAS a. s.

Andrej Kiska 2014 – 2018

- 2015 zahájená výstavba Hutníckeho skanzenu Valaská

Zuzana Čaputová 2019 – 2023

- 2020 stavebne dokončená 1. etapa Hutníckeho skanzenu
2020 pre korona vírus skanzen nebol re verejnost' prístupný
2022 **dokončenie 2. etapy a otvorenie Hutníckeho skanzenu do prevádzky**